

GÖÇMEN KARŞITLIĞINA ETKİ EDEN FAKTÖRLER**FACTORS AFFECTING ANTI-IMMIGRATION****İsa YEŞİLDAĞ¹****ÖZET**

Göçmen karşıtı tutum kendiliğinden meydana gelmeyen, içerisinde demografik ve sosyo-ekonomik birçok değişkeni barındıran bir tutumdur. Bu çalışma, pandemi sürecinde göçmen karşıtlığı tutumuna etki eden farklı sosyo-ekonomik değişkenler ve bireyin ruh hali arasındaki ilişkiyi konu edinmektedir. Bu bağlamda, sosyo-demografik değişkenlerin (yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, gelir düzeyi vb.) yanı sıra bireylerin ruhsal halini de ifade edebilecek olan yaşamdan duydukları memnuniyet, depresyon ve kaygı düzeyleri ile göçmen karşıtlığı tutumu arasındaki ilişki ele alınmaktadır. Araştırmada öncelikle Avrupa’da göçmen karşıtı tutum ve yapılan çalışmalara değinilmiş daha sonra ise, Türkiye’de göçmen karşıtı tutum konu edilmiştir. Çalışmanın amacı, Türkiye’de göçmen karşıtlığı tutumu ve bu tutuma etki edebilecek olan faktörlerin pandemi döneminde etkisinin tespiti ve test edilmesidir. Araştırmada nicel araştırma yöntemi benimsenmiş ve veri toplama tekniği olarak da anket tekniği kullanılmıştır. Araştırma için hazırlanan anket çevrim içi ortamda uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemini kolayda örnekleme tekniğiyle oluşturulmuştur. Sonuç olarak, araştırmanın bazı hipotezleri reddedilmiştir. Politik yelpaze-göçmen karşıtı tutum arasında ile yaşam memnuniyeti-göçmen karşıtı tutum arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göçmen, Göçmen Karşıtlığı, Türkiye.

ABSTRACT

An anti-immigrant attitude is an attitude that does not occur spontaneously and contains many demographic and socioeconomic variables. This study deals with the relationship between different socio-economic variables that affect the anti-immigrant attitude and the individual's mood during the pandemic process. In this context, in addition to socio-demographic variables (age, gender, education level, income level, etc.), the relationship between life satisfaction, depression, and anxiety levels, which can also express the mental state of individuals, and anti-immigrant attitude was investigated. In the research, first of all, anti-immigrant attitudes and studies in Europe were mentioned, and then, anti-immigrant attitudes in Turkey were discussed. The aim of the study is to determine and test the anti-immigrant attitude in Turkey and the effects of the factors that may affect this attitude during the pandemic period. A quantitative research method was adopted in the research and a questionnaire technique was used as a data collection technique. The questionnaires were prepared online. 255 participants, who formed the data of the research, were reached by convenience sampling technique. As a result, the determined hypotheses of the research were rejected and only significant differences were found between the political spectrum-anti-immigrant attitude and life satisfaction-anti-immigrant attitude.

Keywords: Immigrant, Anti-Immigration, Turkey.

¹ Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Yapı Sosyal Değişme Anabilim Dalı, İstanbul/ Türkiye. isayesildag02@gmail.com, ORCID: 0000-0003-330-8466.

GİRİŞ

Çeşitli nedenlerden dolayı bulunduğu ülkeden başka bir ülkeye göç eden kişilere göçmen denilmektedir. Göçmen kavramı genel itibariyle; maddi ya da sosyal olarak mevcut durumlarını iyileştirmek, kendileri veya ailelerinin gelecekte beklenenlerini artırmak gibi nedenlerle kendi ülkeleri dışında başka bir ülke ya da bölgeye göç eden kişiler olarak tanımlanmaktadır (Şimşek ve Kula, 2018, s.6). Dünyada meydana gelen son gelişmeler ve ülkenin sosyoekonomik gelişiminin meydana getirdiği yeni koşullar düşünüldüğünde Türkiye bir yandan göç almakta diğer yandan da gelen göçmenlere geçiş alanı yaratan bir ülke konumuna gelmektedir (Ünal, 2014, s.1). Türkiye'deki göçmen ve mültecilerin sayısı 3,9 milyondur ve bunların yüzde 90'ı Suriyeli mülteci ve sığınmacılardan oluşmaktadır. Suriye'de sürmekte olan siyasi istikrarsızlık ve bunun sonucunda insanın temel hakkı olan yaşama hakkının güvencesiz olması, Suriyeli sığınmacı ve mültecilerin Türkiye'de kalmaya devam etmeleri zorunluluğuna sebebiyet vermektedir (www.turkey.iom.int., erişim; 2021).

Mevcut veriler karşısında Türkiye'de göçmen sayısı oldukça fazladır diyebiliriz. Bu durumda göçmen sayısının fazla olması nedeniyle Türkiye'de göçmen karşıtı tutum hangi boyutta, bu tutumu tetikleyebilecek bazı değişkenler de ele alınarak araştırılmıştır. Göçmen ve mülteci sorunlarıyla ilgili çalışan araştırmacılar için mültecilere ve göçmenlere yönelik tutumu anlamaya çalışmak artan bir öneme sahip olmaya başlamıştır (Dempster ve Hargrave, 2017, s. 6). Bunun sonucunda ev sahibi toplumun göçmen karşıt tutumuna yönelik çalışmalar bu tutuma (göçmen karşıtlığı) etki edebileceği ön görülen farklı değişkenler bağlamında analiz edilmiştir. Literatürde bu sorunlar yaygın olarak, barınma, sağlık hizmetleri, toplumsal ve kültürel entegrasyon, işsizlik ve güvenlik sorunu şeklinde ele alınmaktadır (Karasu, 2018, s. 53). Son zamanlarda ise, araştırmalar Avrupa'da yaygın görüşün, göçmenleri sadece iktisadi ve güvenlik açısından bir tehdit unsuru olarak değil aynı zamanda sembolik bir tehdit olarak gördüğünü belirtmektedir. Vala, (Vala vd., 2006, s. 120) buna Esses, Haddock ve Zanna'nın, 1993 yılında yaptıkları çalışmaya örnek vererek Kanada'daki sözde etnikler arası sosyal ilişkileri analiz ederken, göçmenlerin Kanada toplumunun temel değerlerine yönelik bir tehdit unsuru sergiledikleri yönündeki algının göçmenlere yönelik tutumların önemli bir yapılandırıcı faktörü olduğunu ortaya koymaktadır şeklinde belirtmiştir.

İnsanlık, tarih boyunca hem yerel anlamda hem de küresel çapta felaketlerle mücadele etmiştir. Bu felaketler insanlık eliyle oluşturulan (savaş, nükleer kazalar) felaketler olabilmeye beraber insanlığın elinde olmadan meydana gelen, doğal afetler ve salgınlar da

olabilmektedir. Tarih boyunca sürekli bir biçimde görülen bu felaketlerden en yaygın olanı salgın hastalıklardır. Bu salgınlar ise belirli bir bölgeyi etkisi altına alabilen salgınlar (Justinianus Veba Salgını) olabilmekle birlikte küresel çapta, bütün dünyayı etkisi altına alabilen salgınlar da (İspanyol gribi) olabilmektedir. Bu salgınlar binler ya da milyonların ölümüne sebep olabilmektedir (Bozlu ve Güçlü, 2021, s. 56).

2019 yılının sonuna doğru başlayan, 2020 yılı boyunca tüm dünyayı etkisi altına alan ve hâlâ bu etkiye sahip olan Covid-19 bireylerin sadece sağlığını etkilemekle kalmamış gündelik yaşamı da her yönden etkileyip bireylerin yaşama biçimlerini değiştirmiştir (Bozlu ve Güçlü, 2021, s. 56).

Bu noktada, çalışmanın amacı Türkiye’de göçmen karşıtlığı tutumu ve bu tutuma etki edebilecek faktörleri ele almaktır. Öte yandan, Covid-19 pandemisinin hâlâ devam etmekte olan toplumsal ve bireysel etkisi göz önünde bulundurulduğunda bireylerin bu dönemdeki psikolojik, ekonomik ve sosyolojik durumları da göz önünde bulundurularak göçmen karşıtlığı tutumu konusunda sorular yöneltmiştir. Bu bağlamda çalışmada göçmen karşıtlığı tutumu, mevcut literatürden farklı bir biçimde, pandemi döneminin de etkisi hesaba katılarak ele alınmıştır diyebiliriz. Çalışmada göçmen karşıtlığı tutumu, sosyo-demografik değişkenler (eğitim düzeyi, yaş, cinsiyet ve gelir düzeyi gibi) ve bireylerin pandemi döneminde ruh hallerini ifade edebilecek değişkenler (depresyon, kaygı, yaşam memnuniyeti) ile karşılaştırmalar yapılarak değerlendirilmektedir.

1. AVRUPA’ DA VE TÜRKİYE’DE GÖÇMEN KARŞITLIĞI TUTUMU

Göçmen kavramı, bireyin kendi ülkesini terk ederek daha iyi yaşam koşullarında veya farklı yaşam koşullarında hayatını sürdürmek için başka ülkeye göç etmesi anlamında kullanılmaktadır (Akkoyunlu Ertan ve Ertan, 2017, s.12). Öncesinde buldukları toplumlara göre daha güvenilir ve elverişli yaşam koşullarında yaşamlarını sürdürme çabasında olan göçmenler ev sahibi toplum tarafından memnuniyetsiz davranışlarla karşılanabilirler. Bu durumda, ev sahibi toplumda temel yargı, göçmenin bir yabancı veya öteki şeklinde tanımlanmasıdır (Odabaş, 2020, s.551). Göçmenlerin gittikleri yerlerde ekonomik ve siyasal ortamı da etkileyebilmeleri nedeniyle ülke yöneticileri veya ev sahibi toplum göçmenlere yönelik çeşitli yargılara sahip olmakta ve buna yönelik uygulamalara yönelmektedirler.

Bu noktada, göçmen sorununa en sert tepkiyle yaklaşan ve engellenmesi yönünde çabalarda bulunan, AB üyesi ülkelerdir diyebiliriz. Özellikle Almanya, Hollanda ve Danimarka’da 2000’li yıllardan bu yana göçmen karşıtı politikaları vasıtası ile oylarını artıran sağ partiler ve hatta sol partiler, ülkelere gelen göçmen sorununa tepkiyi –özellikle geçim

sıkıntısı yaşayan orta sınıf ile birlikte- yansıtmaktadır (Deniz, 2014, s.179). Bununla beraber, göçmen sorunu Avrupa’da değer karmaşası sorunu haline gelmektedir. Müslüman toplumlardan Avrupa’ya yönelik göç akışları, çağdaş Avrupa liberalizmi ile Müslümanlık değerleri arasındaki var olan tezatlıkların alevlenebileceği ve sonuç olarak da Batılı ülkelerde çatışmaların artabileceği belirtilmektedir (Bozkurt vd., 2021, s. 59).

Öte yandan, sosyoekonomik koşullar, sosyal huzursuzluk ve başarısız entegrasyon politikaları gibi diğer (daha sık anılan) açıklayıcı faktörlerin yanı sıra, toplumdaki göçmen karşıtı ve ırkçı siyasi aktörlerin etkisi değerlendirilirken dijital iletişimin etkisi de kabul edilmelidir (Ekman, 2019, s. 607). Nitekim sosyal medya ağları milliyetçi ve aşırı sağ popülist siyasi aktörler tarafından yönlendirilebilirler.

Avrupa’daki bu göçmen karşıtlığı siyasette ve literatürde sıklıkla dile getirilmiş ve bunun nedenleri üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda, araştırmalar göçmenlerin yerliler için bir tehdit unsuru olabileceği yönündeki algının göçmen karşıtlığı tutumunun temellerinden biri olduğunu göstermektedir. Göçmenlerin ev sahipleri tarafından hem gerçekçi (realistic) değerler bağlamında (ekonomik ve güvenlik boyutları gibi) hem de sembolik değerler (ulusal kimlik, değerler, kültür çatışması) bağlamında tehdit unsuru olarak görüldüğü belirtilmektedir (www.eyes-on-europe.eu, erişim; 2021). Avrupa’da göçmen karşıtlığı tutumuna yönelik yapılan anketler Avrupa’daki yaygın görüşün genel olarak olumsuz olduğunu göstermektedir (Dempster ve Hargrave, 2017, s. 9). İsveç, Danimarka ve Finlandiya’dan elde edilen veriler devamlı olarak Avrupa’da göçmenlere yönelik tutumun en olumlu olduğu ülkeler olduğunu göstermektedir. Çek Cumhuriyeti, Macaristan ve Portekiz’in göçmenlere yönelik tutumun en olumsuz olduğu ülkeler oldukları görülmektedir. Hollanda, İspanya, İngiltere ve Fransa’da ise, göçmenlere yönelik tavrın tam olarak olumlu mu veya olumsuz mu olduğu yönünde bir karara varılamadığı görülmektedir (Heath ve Richards, 2016).

Öte yandan, Larsen ve Wiasman’ın (2008) İsveç’te yaptıkları çalışma ev sahibi toplumda göçmenlere yönelik tutumun göçmenlerin geldikleri ülkelerin veya toplumların gelişmişlik düzeylerine göre de değişkenlik gösterdiğini belirtmişlerdir. Örneğin, gelişmemiş Afrika ülkelerinden İsveç’e göç eden eğitimli bireyler, gelişmiş ülkelere oraya göç eden ve iyi eğitimli bireylere nispeten az ekonomik gelir elde etmekte ve kendilerine karşı daha çok olumsuz davranışlarla karşılaşmaktadır.

Ülkemize baktığımızda ise, göç konusunu ele alan birçok çalışma mevcuttur. Fakat yabancı karşıtlığı tutumuna yönelik çalışmalar bir noktada sınırlıdır diyebiliriz. Öte yandan, göçmen karşıtlığı tutumuna yönelik araştırmalar yaygın bir biçimde bir “olay” veya “bölgesel sorun” üzerine yoğunlaşmaktadır (Özmete vd., 2018, s. 196). Bunun yanında, göçmen

karşıtlığı tutumunu yalnızca birkaç yanlış anlayışa indirgeyerek anlamlandırmaya çalışmak da eksik kalacaktır. Nitekim göçmen karşıtlığı tutumu, hem yerel hem de küresel olmakla birlikte ruhsal, kültürel ve siyasi yönleri olabilen bir tutumdur (Kaldık, 2021, s. 76). Göçmen karşıtlığı tutumunda bireyler karşılıklı olarak birbirinden etkilenir. Başka bir deyişle göçmen karşıtı tutumuna sahip olan birey, sahip olduğu bu tutumdan göçmeni sorumlu tutar. Göçmenler ise, bu olumsuz tutumdan karşılarındaki insanları sorumlu tutarlar.

Covid-19 salgını toplumları küresel çapta ekonomik, politik ve sosyolojik yönden etkilemiştir. Aynı zamanda, bireyleri ruhsal yönden etkileyerek bireylerin gündelik yaşamlarında da büyük değişimlere neden olmuştur. Covid-19 bireysel ve toplumsal anlamda tüm dünyada büyük etkilere sahiptir. Bu noktada, bu çalışmada göçmen karşıtlığı tutumu, sosyo-demografik değişkenler ve bazı psikolojik değişkenler bağlamında ele alınmıştır. Özetle, göçmenlere yönelik olumsuz tutumlar, göçü bir tehdit olarak algılamayı ve dış grup üyelerine yönelik önyargıyı içeren bir dizi tutum değişkeni ile ilişkilidir. Bu çalışma, temelde Türkiye’de pandemi döneminde göçmen karşıtlığı tutumunun konu edilmesi nedeniyle bulgular kısmında Türkiye’de yabancı düşmanlığı veya göçmen karşıtlığı tutumunu konu edinen araştırmalarla karşılaştırmalar yapılacaktır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmanın konusu, pandemi sürecinde Türkiye’de göçmen karşıtlığı tutumu ve bu tutumun farklı demografik değişkenlerle karşılaştırılmasıdır. Bu noktada, amaç Türkiye’de göçmen karşıtlığı tutumu ve bu tutuma etki eden faktörleri tespit etmektir.

Araştırmanın hipotezleri şu şekildedir:

2.1. Ana Hipotez: Göçmen karşıtlığı ile sosyo-demografik değişkenler arasında anlamlı ilişkiler vardır

2.1.1. Alt hipotez: Yaş düzeyi arttıkça göçmen karşıtlığı tutumu artar.

2.1.2. Alt hipotez: Aylık gelir arttıkça göçmen karşıtlığı tutumu azalır.

2.1.3. Alt hipotez: Cinsiyet ve göçmen karşıtlığı tutumu arasında bir ilişki vardır.

2.1.4. Alt hipotez: Hane toplam geliri arttıkça göçmen karşıtı tutum azalır.

2.1.5. Alt hipotez: Eğitim düzeyi arttıkça göçmen karşıtı tutum azalır.

2.1.6. Alt Hipotez: Politik yelpaze ile göçmen karşıtı tutum arasında bir ilişki bulunmaktadır.

2.2. Ana Hipotez: Bireylerin psikolojik durumları ile göçmen karşıtı tutum arasında anlamlı ilişkiler vardır.

2.2.1. Alt hipotez: Kaygı düzeyi ve göçmen karşıtlığı tutumu arasında bir ilişki vardır.

2.2.2. Alt Hipotez: Depresyon ve göçmen karşıtlığı tutumu arasında pozitif yönde bir ilişki vardır.

2.2.3. Alt Hipotez: Yaşamdan duyulan memnuniyet arttıkça göçmen karşıtı tutum azalır.

2.3. Evren ve Örneklem

Çalışma modelinin test edilebilmesi için gerekli veri nicel araştırma yöntemlerinden anket yöntemi ile toplanmıştır. Hazırlanan çevrim içi form, örnekleme tekniklerinden kolayda örnekleme (uygun örnekleme) tekniği kullanılarak sosyal medya platformları (Instagram, Telegram, WhatsApp) üzerinden katılımcılara ulaştırılmıştır. Kolayda örnekleme veya uygun örnekleme tekniğinde katılımcılardan veriler araştırmacının umduğu sayıya ulaşmaya kadar toplanır. Araştırmaya ulaşan her bireyin vermiş olduğu cevaplar, veri setine ve analizine dâhil edilmeye çalışılır (Coşkun vd., 2019, s. 169-170).

2.4. Veri Toplama

Araştırmada nicel araştırma yöntemi benimsenmiş ve anket veri toplama tekniği kullanılmıştır. Veri toplamak amacıyla katılımcılara yöneltilen anket çevrim içi ortamda hazırlanmıştır. Verileri toplamada Prof. Dr. Veysel Bozkurt'un bilgisi dahilinde "Covid 19 pandemisinin etkileri ve toplumun aşya yönelik tutumuna etki eden faktörler" adlı anket çalışmaya yönelik kullanılan sorulardan oluşmaktadır. Yaşam memnuniyeti ölçeği (Cronbach's alpha) değeri: 0,902, göçmen karşıtlığı tutumu ölçeği (Cronbach's alpha) değeri ise 0,775 olarak bulunmuştur. Yaşam memnuniyeti ölçeği 5'li likert tipinde olup "kesinlikle katılmıyorum" (1) ile "kesinlikle katılıyorum" (5) arasında puanlanabilen ölçektir. Göçmen karşıtlığı tutumu ölçeği 2'li likert tipinde olup "Hayır" (0) ile "Evet" (1) arasında puanlanabilen ölçektir.

2.5. Veri Analizi

Araştırmaya toplamda 255 kişi katılım sağlamıştır. 1 katılımcının verdiği cevaplar, her iki ölçeği de doldurmaması nedeniyle veri setinden silinmiştir. Anketten elde edilen veriler IBM SPSS 26 ile analiz edilmiş ve göçmen karşıtlığı tutumuna etki eden faktörlere yönelik hipotezleri test etmek için **Korelasyon Analizi**, **Kruskal Wallis H Testi** ve **Mann Whitney U Testi** kullanılmıştır.

Tablo 1. Ölçeklerin Güvenilirlik Testi Sonucu*Reliability Statistics*

Cronbach's Alpha	N of Items
0,902	15
0,775	20

15 maddelik yaşam memnuniyeti ölçeğine ilişkin yapılan güvenilirlik testi sonucunun (Cronbach's alpha) 0,902, göçmen karşıtlığı tutumu ölçeğine ilişkin yapılan güvenilirlik testi sonucunun (Cronbach's alpha) 0,775 çıktığı görülmektedir. Bu istatistik değerinin 0,75' den büyük olması ölçeğin güvenilirliğini göstermektedir. Bu değer anketin güvenilir olduğunu ispatlamaktadır (Karakoç ve Dönmez, 2014, s. 46).

3. BULGULAR

Bu çalışmada Türkiye'de göçmen karşıtlığına etki eden faktörler sorgulanmaktadır. Çalışmaya katılan 254 katılımcının sosyo-demografik özellikleri sayılar ve yüzdelerle birlikte Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Frekans Dağılım Tablosu (N=254)

		N	%
Yaş	0-18 Yaş	7	2,76
	19-24 Yaş	127	50,00
	25-34 Yaş	95	37,40
	35-44 Yaş	15	5,91
	45-54 Yaş	6	2,36
	55 ve üzeri	4	1,57
Cinsiyetiniz?	Kadın	156	61,42
	Erkek	98	38,58
Eğitim Durumu	İlköğretim ve altı	4	1,57
	Orta öğretim	13	5,12
	Üniversite	153	60,24
	Yüksek lisans ve üzeri	84	33,07
Ne iş yapıyorsunuz?	Kendi işi	14	5,51
	Kamuda çalışıyorum	32	12,60
	Özel sektörde çalışıyorum	28	11,02
	Öğrenci	142	55,91
	İşsiz	32	12,60
	Ev hanımı	2	0,79
	Emekli	2	0,79
	Diğer	2	0,79
Sizin yaklaşık aylık geliriniz?	2500'den az	150	59,06
	2501-5000	52	20,47
	5001-7500	23	9,06
	7501-10000	15	5,91
	10.001-15000	8	3,15
	15 001 ve üzeri	6	2,36
Hanenin toplam gelir durumu nedir?	En düşük gelirli grup	40	15,75

	Orta alt gelir grubu	76	29,92
	Orta gelir grubu	108	42,52
	Orta üst gelir grubu	26	10,24
	En üst gelir grubu	4	1,57

Çalışmaya katılanların, yaş grupları incelendiğinde; katılımcıların %50' sini 18-24 yaş aralığı oluşturmaktadır. Cinsiyetler incelendiğinde; katılımcıların , %61,42'si kadınlardan oluşmaktadır. Eğitim durumları incelendiğinde, %60,24' ünün Üniversite mezunu, %33,07' sinin yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların meslekleri incelendiğinde, %55,91'inin öğrenci, %12,60'ının kamuda çalıştığı görülür. Aylık gelirleri incelendiğinde, %59,06' sının 2500 TL' den az, %9,06' sının gelirinin 5001-7500 TL olduğu görülmektedir. Hane toplam gelir durumu incelendiğinde, katılımcıların %42,52' ünü orta gelirli, %29,92' sini orta alt gelirli gruplar oluşturmaktadır. İş konusu durumları incelendiğinde ise, %23,23' ünün iş kaybetme kaygısı yaşamadığı %21,26' sının iş kaybetme kaygısı yaşadığı, %51,57' sinin işsiz olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Değişkenlere İlişkin Frekans Dağılım Tablosu (N=254)

Ekonomik durumla ilgili olan değişkenler		N	%
Gelir getiren bir işte çalışıyorsanız işlerinizi nereden yapıyorsunuz?	Düzenli olarak iş yerine gidiyorum,	59	23,23
	İşlerimi tamamen online/evden yapıyorum	21	8,27
	Bazen online/evden, bazen de yüz yüze yapıyorum	35	13,78
	Ücretli çalışmıyorum	131	51,57
	Diğer	8	3,15
Pandemi sonrasında işlerinizi online yaptığımız işinizin verimliliği	Azaldı	79	31,10
	Değişmedi	87	34,25
	Arttı	30	11,81
	İşim uzaktan/online çalışmaya uygun değil	58	22,83
Pandemi döneminde toplam hane geliriniz nasıl değişti?	Azaldı	122	48,03
	Değişmedi	116	45,67
	Arttı	16	6,30
Önümüzdeki 1 yıl içinde ekonomik durumunuzun nasıl olacağını düşünüyorsunuz?	Daha da kötüleşeceğini düşünüyorum	157	61,81
	Değişmeyeceğini düşünüyorum	65	25,59
	İyileşeceğini düşünüyorum	32	12,60
Psikolojik durumla ilgili olan değişkenler			
Son zamanlarda kendinizi nasıl hissediyorsunuz?	Çok kötü/mutsuz hissediyorum	63	24,80
	Her zamanki gibi sıradan bir gün	163	64,17
	Mutlu hissettiğim bir gün	28	11,02
İş konusunda...	İş konusunda kaygım yok	59	23,23
	Gelecekte işimi kaybetme kaygısı yaşıyorum	54	21,26

	İşsizim	131	51,57
	Diğer ise belirtiniz	10	3,94
Politik durumla ilgili olan değişken			
Politik yelpazenin hangi tarafına daha yakınsınız?	İki yıl ve üzeri	164	64,57
	Sol	68	26,77
	Merkez	135	53,15
	Sağ	51	20,08

Gelir getiren bir işte çalışırken işleri yapma durumları incelendiğinde, %51,57' sinin ücretli çalışmadığı, %23,23' ünün düzenli çalıştığı, pandemi sonrası yapılan işlerde online verimlilik durumları incelendiğinde, %31,10' unun görüşü verimliliklerinin azaldığı yönündedir, önümüzdeki bir yıl boyunca ekonomik durumun nasıl olacağını düşünme durumları incelendiğinde, %61,81' inin daha da kötüleşeceği yönünde bir umutsuzluk söz konusudur. Politik düşünceleri incelendiğinde, %26,77' sinin Sol, %53,15' inin merkez ve %20,08' inin sağ görüşte olduğu, son zamanlarda kendini nasıl hissetme durumları incelendiğinde ise, %64,17' inin her zamanki gibi bir gün geçirdiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 4. Yaşam Memnuniyeti Ölçeğine İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktör Adı	Soru İfadesi	Faktör Ağırlığı	Faktör Açıklayıcılığı (%)
Memnuniyet	a1	0,815	11,63
	a2	0,844	
Şiddet	a3	0,808	18,29
	a4	0,856	
Kaygı	a5	0,767	12,42
	a6	0,849	
	a7	0,813	
	a8	0,611	
Depresyon	a9	0,754	11,19
	a10	0,798	
	a11	0,759	
	a12	0,809	
	a13	0,799	
	a14	0,505	
	a15	0,753	
Toplam			73,52
KMO Geçerliliği			0,874
Barlett	ki-kare		1526,52
	p		0,001

Çalışmada kullanılan ölçeklerin yapı geçerliliği açıklayıcı faktör analizi ile değerlendirilmiştir. Tablo 4 incelendiğinde 15 maddeden oluşan dört faktörlü ve 5'li likert tipinde olup “kesinlikle katılmıyorum” (1) ile “kesinlikle katılıyorum” (5) arasında puanlanabilen yaşam memnuniyeti ölçeğine ilişkin açıklayıcı faktör analizi sonuçları görülmektedir. Hazırlanan veri setinin faktör analizine uygunluğunun test edilmesi için, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği ve Barlett küresellik testi uygulanmıştır.

KMO değeri kabul edilebilir sınır olan 0.70’in üzerinde 0.874 olarak yüksek bir değer tespit edilmiştir. Barlett küresellik testinin de 0.50’nin üzerinde olduğu ve 0.05 önem derecesinde anlamlı olduğundan veri seti faktör analizine uygun bulunmuştur. Elde edilen KMO katsayısı verilerin analiz edilebileceğini göstermektedir. Faktör altında kalan maddeler olmadığı için analizden madde çıkartılmamıştır. Öz değerleri 1 ve üzeri olan 4 faktör elde edilmiştir. Toplam açıklanan varyans %73,52 olarak bulunmuştur. Faktörler sırasıyla; “Depresyon”, “Kaygı”, “Şiddet” ve “Memnuniyet” olarak adlandırılmıştır. Numaralandırılan faktör ifadelerine Ek kısmında Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 5. Göçmen Karşıtlığı Tutumu Ölçeğine İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktör Adı	Soru İfadesi	Faktör Ağırlığı	Faktör Açıklayıcılığı (%)
Göçmen Karşıtlığı	b17	0,869	17,63
	b18	0,868	
	b19	0,837	
	b16	0,677	
	b20	0,63	
Komplo Teorileri	b5	0,921	14,05
	b4	0,895	
	b3	0,869	
Aşı	b10	0,818	9,9
	b11	-0,786	
	b12	0,628	
Geçim Sıkıntısı	b9	0,795	9,18
	b7	0,759	
	b14	0,568	
Umut	b2	0,778	8,08
	b8	0,693	
Güven	b13	0,756	6,72
	b6	0,567	
Toplam			65,55
KMO Geçerliliği			0,73
Barlett	ki-kare		1260,3
	p		0,001

Tablo 5 incelendiğinde 20 maddeden oluşan 6 faktörlü ve 2’li likert tipinde olup “Hayır” (0) ile “Evet” (1) arasında puanlanabilen Göçmen Karşıtlığı ölçeğine ait açıklayıcı faktör analizi sonuçları görülmektedir. Hazırlanan veri setinin faktör analizine uygunluğunun test edilmesi için, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği ve Barlett küresellik testi uygulanmıştır. KMO değeri kabul edilebilir sınır olan 0.70’in üzerinde 0.730 olarak bir değer tespit edilmiştir. Barlett küresellik testi de 0.50’nin üzerinde olduğu ve 0.05 önem derecesinde anlamlı olduğundan veri seti faktör analizine uygun bulunmuştur. Bulunan KMO katsayısı verilerin analize uygun olduğunu göstermektedir. Faktör altında kalmalarından dolayı b1= COVID-19 virüsüne yakalandınız mı? Ve 15= Sosyal medyada yayılan yalan haberler kısıtlanmalıdır soruları ölçekten çıkarılmıştır. Öz değerleri 1 ve üzeri olan 6 faktör elde edilmiştir. Toplam açıklanan varyans %65,55 olarak bulunmuştur. Faktörler sırasıyla

“Göçmen karşıtlığı”, “Komplo Teorileri”, “Aşı”, “Geçim Sıkıntısı”, “Umut”, “Güven” olarak adlandırılmıştır. Tablo 7, hazırlanan ölçeğine ait faktör analizi sonuçlarını göstermektedir. Göçmen karşıtlığı tutumuna yönelik katılımcılara yönlendirilmiş olan ifadeler şu şekildedir. Düzensiz göçmenler Korona virüsü yaymaktadırlar (16), Göçmenler ülke ekonomisine zarar vermektedir (b17), Göçmenler ülkenin güvenliğini tehdit etmektedir (b18), Göçmenler ülkenin kültürünü bozmaktadır (b19) ve son olarak Bütün göçmenler evlerine gönderilmelidir(b20). Göçmen karşıtlığı tutumunun diğer faktörlerine ilişkin ifadeler Ek kısmında Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 6. Normal Dağılım

	Kolmogorov-Smirnov ^a		
	Statistic	df	Sig.
Göçmen Tutumu	0,273	254	0,000
Kaygı	0,119	254	0,000
Depresyon	0,088	254	0,000
Yaşam Memnuniyeti Toplam	0,077	254	0,001

Birim sayısı nedeniyle Kolmogorov-Smirnov test istatistiği dikkate alınarak, Göçmen tutum alt boyut, Kaygı alt boyut, Depresyon alt boyut ve yaşam memnuniyeti ölçek toplam boyut puanlarının normal dağılmadığı görülmektedir($p < 0,05$). Bu bağlamda **Non-parametrik** istatistiksel analizler uygulanacaktır.

Göçmen karşıtlığı tutumunun değişkenler yönünden karşılaştırılması sonucu 9 ifadeden 7’inde göçmen karşıtlığı tutum düzeyi ile aralarında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Değişkenler ve göçmen karşıtlığı tutum arasındaki ilişki Kruskal Wallis H Testi, Mann Whitney U Testi ve Korelasyon analizleri sonuçlarına aşağıdaki tablolarda yer verilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların Göçmen Karşıtlığı Tutumlarının Yaş Değişkeni Yönünden Karşılaştırılması

	Yaş	Kruskal Wallis H Testi				
		Ort.	ss	H	P	İkili Karş.
Göçmen Tutumu	0-17 Yaş	4,43	0,98	9,532	0,09	-
	18-24 Yaş	3,93	1,49			
	25-34 Yaş	3,55	1,86			
	35-44 Yaş	4,00	1,46			
	45-54 Yaş	4,67	0,82			
	55 ve üzeri	2,25	1,71			

Göçmen karşıtlığı tutum düzeyleri açısından yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > 0,05$). Bu sonuç (Öztürk, 2020) ile (Karataş ve

Güzel, 2020)'in çalışmalarındaki düşmanca tutumların, yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmaması sonucuyla aynıdır. Öte yandan, (Kaldık, 2021)'in çalışmasında ise yaş değişkeni ve sığınmacılara yönelik yabancı düşmanlığı arasında anlamlı bir farklılığa varılmış, 18 ile 25 yaş arasındaki gençlerin, yabancılara yönelik düşmanca tutumlarının diğer yaş aralıklarına kıyasla daha çok olduğu tespit edilmiştir (Kaldık, 2021, s. 86).

Tablo 8. Katılımcıların Göçmen Karşıtlığı Tutumlarının Bireyin Aylık Geliri Yönünden Karşılaştırılması

		Sizin yaklaşık aylık geliriniz?		Kruskal Wallis H Testi		
		Ort.	ss	H	P	İkili Karş.
Göçmen Tutumu	2500'den az	3,75	1,65	5,017	0,414	-
	2501-5000	4,02	1,66			
	5001-7500	3,65	1,61			
	7501-10000	3,53	1,73			
	10.001-15000	4,13	1,81			
	15 001 ve üzeri	3,67	1,21			

Tablo 8 incelendiğinde bireylerin aylık geliri ile göçmen karşıtı tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Bu sonuç Tablo 8'de gösterilen hanenin aylık geliri ile göçmen karşıtı tutum arasında yapılan karşılaştırmanın sonucuyla farklılık göstermemektedir.

Tablo 9. Katılımcıların Göçmen Karşıtlığı Tutumlarının Cinsiyet Değişkeni Yönünden Karşılaştırılması

		Cinsiyetiniz?		Mann Whitney U Testi	
		Ort.	ss	U	p
Göçmen Tutumu	Kadın	3,83	1,61	-0,487	0,626
	Erkek	3,74	1,69		

Tablo 9'a bakıldığında göçmen karşıtı tutumunun cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Bu sonuç ise, ilgili literatürle örtüşmemektedir. Nitekim yapılan (Kaldık, 2020)'in gerçekleştirdiği çalışmada kadınların erkeklere oranla daha çok göçmen karşıtı tutumunu benimsediği ortaya koyulmuştur. Öte yandan, (Karataş ve Güzel, 2020) tarafından yapılan araştırmada erkeklerin kadınlara göre daha çok göçmen karşıtlığı tutumu yönünde olduklarını belirtmişlerdir (Kaldık, 2021, s. 85).

Tablo 10. Katılımcıların Göçmen Karşıtlığı Tutumlarının Kaygı Düzeyi Yönünden Karşılaştırılması

		Göçmen Tutumu
Kaygı	R	-0,118
	P	0,059
	N	254

Yapılan **Korelasyon analizi** sonucu göçmen karşıtı tutum düzeyleri ile kaygı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Öte yandan göçmenlerin yerlilere göre ucuz çalışmak istemesi nedeniyle bireylerin işlerini kaybetme korkusu yaratabilir (Özmete vd., 2018, s.197). Bu durumda kaygı, bireylerin göçmenlere yönelik olumsuz tutum yaratabilir veya var olan bu tutumu tetikleyebilir.

Tablo 11. Katılımcıların Göçmen Karşıtlığı Tutumlarının Depresyon Yönünden Karşılaştırılması

		Göçmen Tutumu
Depresyon	R	-,135*
	P	0,032
	N	254

Yapılan **Korelasyon analizi** sonucu göçmen karşıtı tutum düzeyleri ile depresyon düzeyleri istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Aralarındaki ilişki ters yönlü olup gücü zayıftır ($r=-0,032$). Göçmen tutum düzeyleri arttıkça depresyon düzeyleri azalmaktadır.

Tablo 12. Katılımcıların Göçmen Karşıtlığı Tutumlarının Hane Toplam Geliri Yönünden Karşılaştırılması

		Hanenin toplam gelir durumu nedir?		Kruskal Wallis H Testi		
		Ort.	ss	H	P	İkili Karş.
Göçmen Tutumu	En düşük gelirli grup	3,73	1,68	2,491	0,477	-
	Orta alt gelir grubu	3,92	1,62			
	Orta gelir grubu	3,65	1,73			
	Orta üst gelir grubu	4,04	1,31			
	En üst gelir grubu	4,50	1,00			

Tablo 12 incelendiğinde göçmen karşıtı tutum ile aylık gelir arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Bununla birlikte, Akademik literatürde aylık gelir ile göçmen karşıtı tutum arasında yapılan karşılaştırmalar sonucu bulgular farklılaşmaktadır. Bu bağlamda, Kaldık'ın (2020) çalışması aylık gelire göre Suriyeli sığınmacılara yönelik yabancı düşmanlığının farklılık göstermediğini ortaya koyarken, (Öztürk, 2020) ve (Padır, 2019)'ın çalışmalarında aylık gelir ile Suriyeli sığınmacılara yönelik

yabancı düşmanlığı tutumunun anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiğini ortaya koymuşlardır. Öte yandan, birçok araştırma da aylık gelirleri düşük olarak nitelendirilebilen insanların yabancı karşıtı tutumu daha çok benimsediklerini ortaya koymuştur (Kaldık, 2021, s. 87).

Tablo 13. *Katılımcıların Göçmen Karşıtlığı Tutumlarının Eğitim Düzeyi Yönünden Karşılaştırılması*

		Eğitim Durumu		Kruskal Wallis H Testi		
		ort.	ss	H	P	İkili Karş.
Göçmen Tutumu	İlköğretim ve altı	4,50	1,00	3,159	0,368	-
	Orta öğretim	4,38	1,04			
	Üniversite	3,82	1,61			
	Yüksek lisans ve üzeri	3,62	1,77			

Tablo 13'e bakıldığında göçmen karşıtı tutum açısından eğitim durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Öte yandan, Türkiye'de yabancı düşmanlığı tutumu ya da Suriyeli mülteci ve sığınmacılara yönelik tutum ile ilgili yapılan çalışmaların birçoğunda örneğin, (Padır, 2019) ve (Karataş ve Güzel, 2020)'in bireylerin eğitim düzeyleri yükseldikçe yabancı insanlara yönelik olumsuz tutumların azaldığı aktarılmıştır.

Tablo 14. *Katılımcıların Göçmen Karşıtlığı Tutumlarının Yaşamdan Duyulan Memnuniyet Yönünden Karşılaştırılması.*

		Göçmen Tutumu
Yaşam Memnuniyeti Toplam	R	-,124*
	P	0,049
	N	254

Göçmen karşıtı tutum düzeyleri ile yaşam memnuniyet toplam düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Aralarındaki ilişki ters yönlü olup gücü zayıftır ($r=-0,124$). Göçmen karşıtı tutum düzeyleri arttıkça yaşam memnuniyet düzeyleri azalmaktadır.

Tablo 15. *Katılımcıların Göçmen Karşıtlığı Tutumlarının Politik Yelpaze Yönünden Karşılaştırılması*

		Politik yelpazenin hangi tarafına daha yakınsınız?		Kruskal Wallis H Testi		
		Ort.	ss	H	P	İkili Karş.
Göçmen Tutumu	Sol	3,69	1,65	8,598	0,014	1-3
	Merkez	4,03	1,49			
	Sağ	3,31	1,89			

Tablo 15 incelendiğinde politik yelpaze ile göçmen karşıtlığı tutumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Merkez grubun göçmen karşıtlığı tutumu sağ kesimin göçmen karşıtlığı tutumuna göre anlamlı derecede yüksektir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma, Türkiye’de göçmen karşıtlığı tutumunu etkileyen faktörleri sosyo-demografik değişkenler (yaş, eğitim düzeyi, cinsiyet, gelir düzeyi, hane geliri ve politik yelpaze) ve bireylerin pandemi döneminde deneyimlediği psikolojik değişkenler (depresyon, kaygı, yaşam memnuniyeti) bağlamında açıklamayı amaçlamıştır. Elde edilen bulgular, katılımcıların genel olarak, göçmen karşıtı tutuma sahip olmadıklarını göstermektedir. Pandemi dönemi, toplumları hem mikro hem de makro anlamda etkilemiştir. Covid 19’un ekonomik, psikolojik ve sosyolojik etkilerinde şüphe bulunmamaktadır. Fakat elde edilen sonuçlar bireylerin bu etkileri göçmenlerle ilişkilendirmediğini göstermektedir. Bunun dışında çalışmadan elde edilen veriler, toplumdaki topluma değişkenlik gösterebilen göçmen karşıtı tutumunun Avrupa özelinde yapılan birçok çalışmadan da farklılaştığını göstermektedir. Avrupa özelinde göçmen karşıtlığıyla ilgili yapılan çalışmaların sonucunda işgücüne katılım durumu, ekonomik geçimsizlik, eğitim düzeyi ve yaş gibi değişkenler Avrupalı vatandaşların göçmenlere karşı ön yargılı ve düşmanca tutum sergilemelerinde etkili olduğunu göstermektedir (Bozkurt vd., 2021, s. 57). Örneğin, Caville ve Marshall’ın (2018) eğitim ve göçmen karşıtlığı tutumunu analiz ettikleri çalışmada eğitim düzeyi arttıkça göçmen karşıtlığı tutumunun azaldığı görülmektedir. Scheepers, Gijsberts ve Coenders’in (2002) Avrupa’da etnik grupların dışlanması veya yabancı düşmanlığını araştırdıkları çalışmada ise, eğitim seviyesi düşük ve az gelire sahip grupların etnik grupları dışlamaya daha yatkın olduklarını tespit etmişlerdir. Öte yandan, O’Connell (2005) gerçekleştirdiği çalışmada, zengin Avrupa ülkelerinde göçmen karşıtlığı tutumun düşük, fakat yabancıların kültürel entegrasyonuna yönelik kaygıların yüksek olduğunu tespit etmiştir. Zengin Avrupalı toplumlara göre nispeten daha fakir Avrupa toplumlarında ise, göçmen karşıtlığının daha yüksek düzeyde olduğunu belirtmiştir. Bu durumda da ekonomik güvenliğin göçmen karşıtı tutumu politikaları belirlemede rekabetçi etkilere sahip olduğunu belirtmiştir (O’Connell, 2005, s. 74).

Türkiye özelinde yapılan bu çalışmada ise merkez kesimde bulunanların göçmen karşıtı tutumu sağ kesimdekilere göre yüksek derecede anlamlı bir farklılık göstermektedir. Aynı zamanda, yaşamdan duyulan memnuniyet ile göçmen karşıtı tutumu arasında negatif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Türkiye’de yaşamından memnun olan bireyler yabancılarla yönelik bir karşıt tutum benimsememektedir. Bu noktada, yaşamından memnun bireyler

yaşamdan haz almamaya başladıklarında göçmen karşıtı tutumu benimseyebilir ve göçmen karşıtı tutumunun zamandan zamana farklılaşabileceğini de belirtebiliriz.

Bir diğer husus, göçmen karşıtı tutumunun politik yelpaze bakımından anlamlı bir farklılık göstermesi bu tutumun aynı zamanda dönemden döneme farklılık gösterebileceğini göstermektedir. Bu bağlamda, sağ kesimde olanların merkeze kayması ya da sol kesimde olanların merkez kesime kayması, her iki durumda da göçmenlerin bundan sonraki yıllarda Türkiye'deki politik gidişata yön verebileceğini göstermektedir.

Öte yandan, göçmenlere yönelik tutumun mültecilere yönelik tutumla karıştırılmaması da gerekmektedir. Nitekim Türkiye'de Suriyeli mülteci ve sığınmacı karşıtlığına yönelik yapılan çalışmalar Türkiye'deki Suriyeli sığınmacı karşıtı tutumu göstermektedir. Bu bağlamda, araştırmalar örneğin; (Öztürk, 2020), (Padır, 2019), (Özmete vd. 2018), (Çömez Polat ve Kaya, 2017) ve (Karasu, 2018) Türkiye'deki Suriyeli mülteci ve sığınmacı karşıtı tutumun birçok faktör tarafından belirlendiğini tespit etmiştir. Bu faktörlerden biri Suriyelilerin ekonomik buhranın sebebi oldukları görüşüdür. Suriyelilerin düşük ücretle ve sigorta primi olmadan çalışmaları bölge halkının işsiz kalmasına neden olmuştur. Aynı zamanda Suriyeli mültecilerin buldukları bölgelerde mevcut düzeni bozdukları, dilenciliği artırdıkları ve sükûneti bozdukları yönünde yerlilerin geri bildirimleri olmuştur (Kındap tepe ve Aktaş, 2019, s. 117).

Bunun dışında, Türkiye'de medyanın Suriyeli mülteci ve sığınmacı konusunda hedef gösteren bir konuma düştüğü söylenebilir. Nitekim medyada “Suriyeli hırsız”, “Suriyeli dilenci”, “Suriyeli mahallesi” gibi etiketlemeler olumsuz özelliklerin Suriyelilerle ilişkilendirilmesini kolaylaştırmakla beraber toplumda Suriyelilerin öteki olarak görülmesini meşrulaştırma durumundadır (Çömez Polat ve Kaya, 2017, s. 46). Suriyeli sığınmacıların dışlanmalarına yönelik yapılan bir diğer çalışma ise Çağlar Deniz, Ekinci ve Hülür'ün (2019) çalışmasıdır. Bu çalışmadan elde edilen veriler, ekonomik durumu iyi veya kötü olsun Suriyeli sığınmacıların daha çok etnik unsur nedeniyle dışlandığını göstermektedir. Örneğin, zengin olan Suriyeli birey ve fakir olan Suriyeli birey de dışlanma durumlarını kimlikleri üzerinden yaşamaktadır. Öte yandan, Karasu'nun (2018) yaptığı çalışmada kentlere düzensiz bir şekilde ve yerli topluma sindirilmeden yerleşen veya yerleştirilen Suriyeli göçmenlerin burada ucuza çalışmak zorunda kalmaları sonucunda yerli toplumda bir yabancı düşmanlığına sebebiyet vermektedir sonucuna ulaşılmıştır.

Bu bağlamda, Türkiye özelinde yapılan Suriyeli mülteci ve sığınmacılara yönelik tutum ile ilgili çalışmalarda çoğu zaman yerel halkta bir etnik dışlama sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun pandemi koşullarıyla beraber değerlendirildiği bu çalışmada ise, Covid 19

pandemisinin bireylerin ekonomik durumlarına etki etmesi sonucunda bireylerde bir göçmen karşıtlığı tutumunu tetiklemediği görülmüştür.

KAYNAKÇA

- Akkoyunlu Ertan, K. ve Ertan, B. (2017). Türkiye'nin Göç Politikası. *Contemporary Research in Economics and Social Sciences*, 1(2), 7-39.
- Bozkurt, V., Kaya-İnceplik, G. ve Bagabylov, N. (2021). Göçmenlere Yönelik Tutumları Etkileyen Değerler ve Demografik Faktörler, Göç ve Etkileri, Edit: M. Karakaş, D. Çak, s. 53-72, Pagem-Akademi Yayınları, Ankara.
- Bozlu B. ve Güçlü S. (2021). Covid-19 Salgını ve Tek Başına Yaşayan Bireyde Aile Algısının Dönüşümü, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 55-75.
- Cavaille, C. ve Marshall, J. (2018). Education and anti-immigration attitudes: Evidence from compulsory schooling reforms across Western Europe. *American Political Science Association*, 113(1), 1-10.
- Coşkun, R., Altunışık, R. ve Yıldırım, E. (2019). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı, Sakarya Yayıncılık, Sakarya.
- Çağlar Deniz, A., Ekici, Y. ve Hüler, A.B. (2016). Suriyeli Sığınmacıların Karşılaştığı Sosyal Dışlanma Mekanizmaları. *Akademik Araştırma ve Dayanışma Derneği*. 14(27). 17-40.
- Çömez Polat, F. ve Kaya, E., (2017). Bir Ötekileştirme Pratiği: Türkiye'de Yaşayan Suriyelilere Yönelik Tutumlar, *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 38-48.
- Deniz, T., (2014). Uluslar Arası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 181 (181), 175-204.
- Dempster, H. ve Karen, H. (2017). Understanding public attitudes towards refugees and migrants, *Overseas Development Institute (ODI), Working paper 512*, available at: <https://www.refworld.org/docid/595f82e64.html> (Erişim: 12.03.2022).
- Ekman, M., (2019). Anti-immigration and racist discourse in social media, *European Journal of Communication*, 34(6), 606-618.
- Güney, Ü. ve Konak, N., (2016). Bolu'da Suriyeli ve Iraklı Sığınmacılar Vatandaşlık ve Kaynak Dağılımı Temelinde Öteki Algısı. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 4 (2), 113-134.
- Heath, A. ve Richards, L. (2016). How do Europeans differ in their attitudes to immigration? contextual and individual sources' at the 3rd International ESS Conference. http://www.europeansocialsurvey.org/docs/about/conference/HEATH_FORD_how-do-Europeans-differ.pdf (Erişim: 12.03.2022).
- Karakoç, F. Y. ve Dönmez, L., (2014). Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Temel İlkeler. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 13(40), 39-49.
- Kaldık, B. (2021). Uluslararası Göç Bağlamında Sığınmacılara Yönelik Yabancı Düşmanlığının İncelenmesi: Türkiye'de Zenofobi Üzerine Bir Uygulama. *Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Kongresi: Krizler, Belirsizlikler ve Arayışlar Özel Sayısı*, 69-96.

- Kındap Tepe, Y., Aktaş, V. , Caner, M., Demirel, R. , Kanat, C. , Güre, K. ve Yeşildağ, E. (2019). Suriyeli Mültecilere Yönelik Olumsuz Tutumun Belirleyicileri Dindarlık, Yurtseverlik, Ayrımcılık Ve Hoşgörü Olabilir mi, Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 43 (2), 115-138.
- Karataş, Z. & Güzel, B. (2020). Üniversite öğrencilerinin yabancı düşmanlığıyla ilgili tutumlarının incelenmesi, Toplum ve Sosyal Hizmet, 31(2), 500-523.
- Karasu, M. A. (2018). Türkiye’de Suriyeli Sığınmacıların Kentlerde Neden Oldukları Güvenlik Riskleri. Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 36(2), 51-73.
- Odabaş, Y. (2020). Göçmen Karşıtlığı ve Prekarya. Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. (49), 531-566.
- O’Connell, M.F. (2005). Economic forces and anti-immigrant attitudes in Western Europe : a paradox in search of an explanation. Patterns of Prejudice, 39 (1), 60-74.
- Özmete, E., Yıldırım, H. & Duru, S. (2018). Yabancı Düşmanlığı (Zenofobi) Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlaması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması, Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, Göç Özel Sayısı Cilt 1, 191-209.
- Öztürk, M. (2020). Gençlerin Suriyelilere yönelik yabancı düşmanlığına (zenofobi) etki eden sosyodemografik faktörler. Turkish Studies-Social, 15(1), 559-576.
- Padır, M.A. (2019). Examining Xenophobia in Syrian Refugees’ Context: The Roles of Perceived Threats and Social Context. (Yayımlanmamış Doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Scheepers, R, Gijsberts, M. ve Coenders, M. (2002). Ethnic exdusionism in European countries. Public opposition to civil rights for legal migrants as a response to perceived ethnic threat. European Sociological Review, 18(1), 17-34.
- Şimşek, H. ve Kula, S. S. (2018). Türkiye’nin Göçmen Politikasında İhmal Edilen Boyut: Eğitsel Uyum Programı, Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2 (2), 5-21.
- Ünal, S. (2014). Türkiye’nin Beklenmedik Konukları: Öteki Bağlamında Yabancı Göçmen Ve Mülteci Deneyimi, Journal of World of Turks, 6(3), 65-89.
- Vala, J., Ciero, P., Alice, R. (2006). Racial prejudice, threat perception and opposition to immigration: A comparative analysis, Portuguese Journal of Social Science, 5(2), 119-140.
- Waisman, G., Larsen, B. (2008). “Do Attitudes Towards Immigrants Matter?” Stockholm University, Copenhagen School of Business. https://www.su.se/polopoly_fs/1.55351.1321514452!/SULCISWP2008_5.pdf (Son erişim tarihi: 11.03.2022).

ÇEVİRİM İÇİ KAYNAKLAR

Uluslararası Göç Örgütü, Son erişim; 02.01.2022; <https://turkey.iom.int/node/1084>

Tabaud, A.L. Eyes On Europe, Explaining The Main Drivers Of Anti-Immigration Attitudes In Europe, Son erişim; 02.01.2022 <https://www.eyes-on-europe.eu/explaining-the-main-drivers-of-anti-immigration-attitudes-in-europe/>

EK: Bu çalışma Prof. Dr. Veysel Bozkurt'un danışmanlığını yaptığı "Covid 19 Salgının Toplumsal Etkileri ve Toplumun Aşıya Yönelik Tutumuna Etki Eden Faktörler" adlı makale ödev çalışmasından türetilmiştir.

Tablo 1. Yaşam Memnuniyeti Ölçek İfadeleri

	1. Kesinlikle katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle katılıyorum
1. Kesinlikle katılmıyorum					
2. Katılmıyorum					
3. Kararsızım					
4. Katılıyorum					
5. Kesinlikle katılıyorum					
1. Yaşamımdan memnunum					
2. Pandemi döneminde aile bağlarım güçlendi					
3. Pandemi döneminde aile içi iletişim sorunlarım arttı					
4. Pandemi döneminde ailemizin içinde (sözel, psikolojik ve fiziksel) şiddet arttı					
5. Sevdiklerimi kaybetmekten korkar hale geldim					
6. Ölüm korkum arttı					
7. Sürekli virüs kapma korkusu yaşıyorum					
8. Hayatım üzerinde kontrol duygumu kaybetmeye başladım					
9. Daha sinirli/çabuk öfkelenir hale geldim					
10. Günlük işleri yapmakta zorlanır hale geldim					
11. Uyku kalitem bozuldu					
12. Sürekli yorgunluk bitkinlik hissi içindeyim					
13. Yalnızlık duygum arttı					
14. Sağlığım ile ilgili kaygılıyım					
15. Salgın nedeniyle ruh sağlığım bozuldu					

Tablo 2. Göçmen Karşıtlığı Tutumu Ölçek İfadeleri

	0. Hayır	1. Evet
1. Sizce insanların çoğunluğu genelde güvenilir midir?		
2. Geçiminizi teminde sorun zorluk çekiyor musunuz?		
3. Benim için yarının bugünden daha güzel olacağına inanırım		
4. Borçla idare ediyorum		
5. Salgın nedeniyle yakınlarımı kaybettim		
6. Salgın nedeniyle işlerim bozuldu		
7. Sosyal medyada yayılan yalan haberler kısıtlanmalıdır		
8. Düzensiz göçmenler koronavirüsü yaymaktadırlar		
9. Göçmenler ülke ekonomisine zarar vermektedir		
10. Göçmenler ülkenin güvenliğini tehdit etmektedir		
11. Göçmenler ülkenin kültürünü bozmaktadır		
22. Bütün göçmenler evlerine gönderilmelidir		